

Bilag 12. Uddrag af samfundsfagsbog

Lovgivning

En lov kan betragtes som et sæt af regler, der forsøger at regulere et samfundsmæssigt område, så det ikke er anarki og lovløshed, der råder.

Behovet for regulering har været stigende igennem mange år. Selv om man gang på gang, med hver ny regerings tiltræden, har forsøgt at forenkle og/eller fjerne regler, så viser reglerne en utrolig evne til at fortsætte deres knopskydning.

Lovgivningsbehovet hænger sammen med den samfundsmæssige udvikling. F.eks. skyldes tilsætningsstoffer i madvarer nye måder at lave mad på. Det er i sig selv et resultat af den kemiske forskning, som frembringer nye kemiske stoffer. Det kendte man ikke i det 19. århundrede. Derfor er behovet for at lovgive om, hvilke stoffer der skal være tilladt, et behov, der er opstået i det 20. århundrede. Sådant er det på en lang række områder, f.eks. inden for byggeri, transport, arbejdsmiljø, sundhed, uddannelse. Samfundsudviklingen og den teknologiske udvikling stiller problemerne op på nye måder, som den centrale lovgivende instans, Folketinget, tager stilling til.

Dermed vokser Folketingets arbejdsbyrde. Og dermed bliver der tendens til flere og flere *rammelove*, dvs. love, hvor Folketinget nøjes med at fastlægge principperne for, hvordan der skal reguleres. Så overlades detaljerne til andre. Hvis det er tilsætningsstoffer i madvarer, nøjes loven måske med at konstatere, at stoffer, der er farlige for menneskers helbred, ikke er tilladte. Det overlades til ministeren at sørge for dette i praksis, dvs. det bliver centraladministrationen (et ministerium), der laver arbejdet, evt i et tæt samarbejde med inter-esseorganisationer, der repræsenterer forbruger- og producenterinteresser.

Eller man kan forestille sig en lov om gymnasie- og HF-uddannelser.

Den ene yderlighed kunne her være en lovgivning om, hvilke fag der skal være, og hvad fagene skal indeholde.

Den anden yderlighed kan være helt generelle principper for, hvem uddannelsen skal omfatte, hvordan den skal finansieres, men intet om detaljer. Det overlader man så til andre, f.eks. Undervisningsministeriet og forskellige udvalg, hvor der sidder repræsentanter fra skoler, aftagerinteresser og evt. fag. Der er tendens til, at Folketinget blander sig så lidt som muligt i detaljerne.

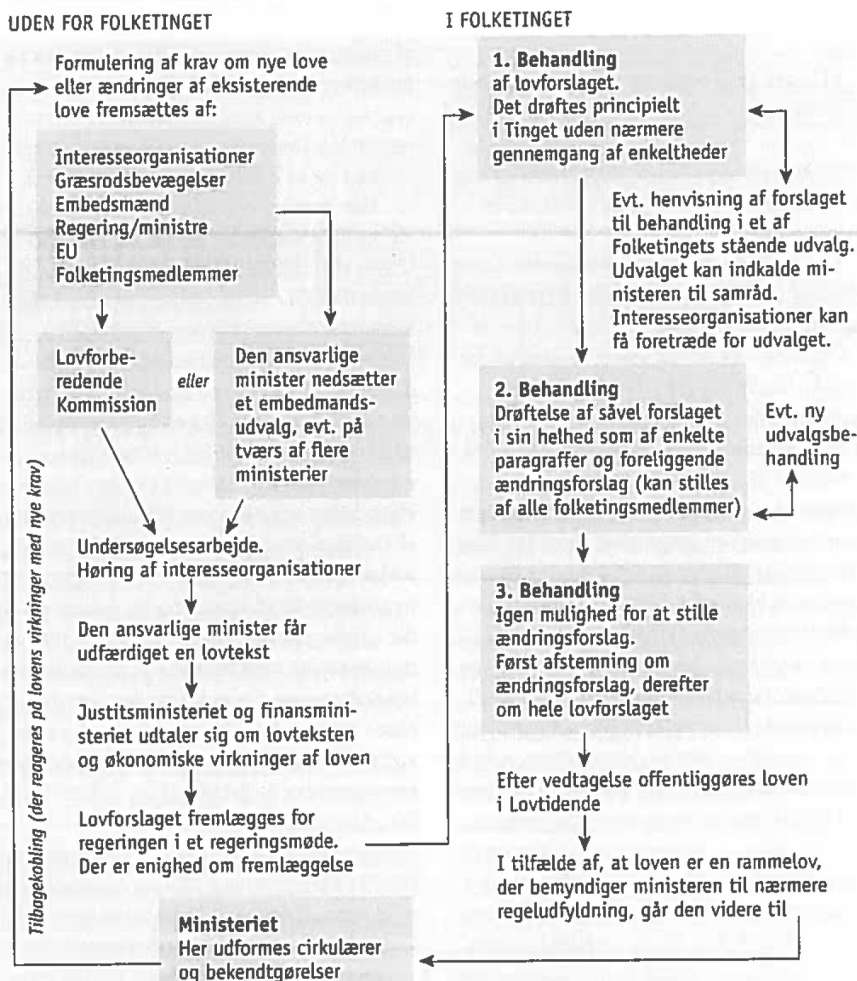
Men dermed er ikke sagt, at man fraskriver sig muligheden for at blande sig i detaljer. Oftest sker administrationen af en lov efter *bekendtgørelser*, der er udformet efter lovens forskrifter. De er udformet af ministeren, som har instrueret sine embedsmænd om, hvordan bekendtgørelserne skal være. De vigtigste bekendtgørelser bliver fremlagt for de udvalg i Folketinget, der beskæftiger sig med området. Hvis ministeren f.eks. har lavet en vigtig bekendtgørelse om HF-uddannelsen, så skal den altså forelægges for Folketingets uddannelsesudvalg, hvor de forskellige uddannelsespolitiske ordførere fra de politiske partier sidder. De kan sende ministeren tilbage til ministeriet med besked om at ændre i en bekendtgørelse. Og hvis han ikke gør det, rejses sagen måske, hvis den betragtes som vigtig, i Folketinget. Her er det afgørende, om ministeren har et flertal bag sig – eller i hvert fald ikke et flertal imod sig.

Interesseorganisationer, der vil forsøge at påvirke udformningen af lovene, gør det som regel mest effektivt i de indledende faser, inden lovforslaget er kommet i Folketinget.

Der er stor forskel på, hvor hurtigt love vedtages. I enkelte tilfælde kan det være en årelang proces, hvor der først har været nedsat en lovforberedende kommission, som har lavet en større betænkning om det problemområde, loven skal dække. Og *interesseorganisationer* er blevet grundigt hørt inden lovttekstens affatning.

I andre tilfælde bliver love hastet igennem Folketinget. Det drejer sig typisk om kriselovgivning af forskellig art, hvor f.eks. afgiftssatser

Figur 8.5 Lovgivningsprocessen

skal ændres, og nye skatter opkræves. I dette tilfælde kan det måske give resultater for en organisation at møde op for det stående udvalg, der behandler loven efter 1. behandling, hvis organisationen kan påvise, at en given udformning af loven om afgifter vil være skadelig for organisationens medlemmer og deres erhvervsudøvelse.

Ofte kan det også være udbytterigt for organiserede interesser at forsøge at gøre sig gældende i administrationsfasen, dvs. når ministerier og styrelser laver cirkulærer og bekendtgørelser. Det er ofte på dette trin, at de konkrete regler bliver udformet.

I stedet for lovforslag kan der stilles forslag til folketingsbeslutning. En *folketingsbeslutning*

skal kun igennem to behandlinger. Den kan være udformet sådan, at den pålægger regeringen at fremsætte lovforslag om det, folketingsbeslutningen handler om. Det kan være en måde for menige folketingsmedlemmer at komme uden om problemet med, at de ikke sidder på det store embedsmandsapparat i ministeriet.

Antallet af folketingsbeslutninger har vist klart stigende tendens de senere år.

Partiernes folketingsgrupper

De politiske partiers folketingsgrupper er væsentlige for, hvordan arbejdet i Folketinget forløber. Hver *partigruppe* har organiseret sig med formand, næstformand, gruppesekretær og ordførere for de vigtigste politikområder – og naturligvis også afhængig af partiets størrelse.

I de fleste politiske partier er folketingsgruppen ret enerådende for partiets politik. Det er kun, når der skal tages stilling til meget vigtige sager, at partiets hovedbestyrelse indkaldes. Når dette overhovedet sker, er det fordi det anses for vigtigt at få etableret forbindelse tilbage til partimedlemmer og vælgerforeninger i vigtige sager. Da De Radikale efter valget i 1988 indtrådte i KVR-regeringen indkaldtes således hovedbestyrelsen for partiet. Den fik dog ikke nogen indflydelse på, om partiet skulle gå ind i regeringen. Beslutningen var allerede taget.

Folketingsgrupperne holder regelmæssige møder i deres gruppeværelser på Christiansborg. Ved disse lejligheder drøftes partiets politik og stillingtagen til de lovforslag og andre typer af beslutningsforslag, som bringes op i Folketinget.

I danske politiske partier er der stor partidisciplin, dvs. at når folketingsgruppen er nået frem til en afgørelse af, hvad partiets holdning til f.eks. et lovforslag er, så har folketingsmedlemmerne at rette sig efter det. – Med mindre stemmeafgivningen er givet fri i den pågældende sag.

F.eks. ønskede 5-6 socialdemokrater ikke at stemme for etableringen af en fast forbindelse over Øresund, da der blev stemt herom i Folketinget i 1991. Det blev akcepteret, da flertallet for projektet ikke var anfægtet af holdningen, og da der formentlig i partiets ledelse var forståelse for, hvorfor nogle af de pågældende politikere (f.eks. valgt på Amager) gerne ville tage lokale hensyn.

Ved afvigelse fra et partis linje i vigtige sager kan eksklusion af partiet komme på tale. Men dermed fortabes retten til at sidde i Folketinget ikke før valget. Det bliver dog meget svært at blive valgt, hvis man ikke er medlem af en gruppe og opstiller på et partis liste.

Regering og opposition

At være i "opposition" vil populært sagt sige at "være imod". *Oppositionens rolle* i Folketinget er bl.a. at vise, at der er et alternativ (en anden mulighed/en anden politik) til regeringen. Det er normalt betingelsen for at have en chance for at få flertal efter det næste valg.

Som det fremgår af figur 8.3 er en af Folketingets væsentlige opgaver den at kontrollere regering og administration. Det er jo regeringen og administrationen, der "sidder på apparatet". En del af det parlamentariske demokratis idé går ud på, at de der "sidder på apparatet" skal kontrolleres. Ellers risikerer de at blive magtfuldkomne og sig selv nok. Folkestyret og samfundet udvikler sig igennem opposition, ved med visse mellemrum at lade dem, der er i opposition og har de friske idéer, "komme til fadet", så det bliver deres tur til at præge samfundsudviklingen.

Normalt falder oppositionsrollen helt naturlig. Politik er jo præget af organiserede interessers og forskellige befolkningsgruppers ønsker om at præge lovgivningsprocessen. Man kan ikke både tilgodesse de riges og de fattiges interesser på én gang, når der f.eks. udformes skattepolitiske regler.